

Дебати: «Вплив європейської інтеграції України на сільське господарство та переробну галузь Польщі»

22 квітня 2026 року

Дебати, організовані спільно Warsaw Enterprise Institute (Польща) та Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій (Україна), є частиною серії заходів, проведених у рамках проєкту «Спільне майбутнє: Польща та Україна на єдиному європейському ринку». Обговорення було зосереджене на майбутній інтеграції України до агропродовольчого ринку ЄС та її наслідках для Польщі. Учасники визначили можливості для співпраці, спільних переробних проєктів і розширення на ринки третіх країн, наголосили на ризику інтенсивного конкурентного тиску на польських фермерів і виробників. Основні занепокоєння, висловлені польськими аграріями, стосуються нерівних умов конкуренції, масштабів українського сільського господарства, витрат на адаптацію до стандартів ЄС і впливу імпорту на такі сектори, як зернові, фрукти, овочі, птахівництво та яйця. Українська сторона наголосила, що Україна вже адаптується до норм ЄС, несе високі витрати, пов'язані з війною і логістикою, і в довгостроковій перспективі може стати не лише конкурентом для Польщі й Європи, а й партнером, який зміцнює продовольчу безпеку.

У дебатах взяли участь представники бізнесу, фінансових установ, організацій підтримки бізнесу та державного сектору з Польщі та України:

- **Анджей Гантнер**, Генеральний директор Польської федерації харчової промисловості;
- **Вітольд Богута**, Президент Національної асоціації груп виробників фруктів та овочів;
- **Д-р Віталій Крупін**, Інститут сільського господарства та розвитку сільських територій Польської академії наук;
- **Олександра Авраменко**, Голова Комітету з європейської інтеграції Українського клубу аграрного бізнесу (УКАБ);
- **Єлизавета Святківська**, Координаторка Комітету з європейської інтеграції Асоціації виробників молока України;
- **Павло Мартишев**, експерт з агропродовольчих ринків Київської школи економіки;
- **Микола Горбачов**, президент Української зернової асоціації.

Модератором дискусії виступив **Łukasz Wojdyga**, директор Центру стратегічних досліджень WEI.

1. Поточний стан торговельних відносин: між співпрацею та жорсткою конкуренцією

Обговорення розпочалося з аналізу поточного стану двосторонніх відносин. **Анджей Гантнер** зазначив, що польсько-українські аграрні відносини є поєднанням торговельної співпраці та дуже сильної конкуренції. Він підкреслив, що як польський, так і ринок ЄС уже є високонасиченими, що змушує вести надзвичайно жорстку боротьбу за кожного клієнта. Він також нагадав, що для Польщі сільське господарство є не лише сектором економіки, який регулюється простим розрахунком прибутків і збитків, але й основою національного суверенітету та продовольчої безпеки. Представники української сторони, своєю чергою, вказали на дисбаланс у торговельних відносинах. **Олександра Авраменко** зазначила, що польський бізнес має значно легший доступ до українського ринку, тоді як український експорт до ЄС досі стикається з численними обмеженнями. Вона також підкреслила складні реалії воєнного часу: заблоковані морські маршрути та проблеми з енергопостачанням, що змушують українські компанії здійснювати дорогі інвестиції в генератори та значно збільшувати транспортні витрати. Як позитивний приклад двосторонніх відносин, **Єлизавета Святківська** навела молочний сектор, де обидві країни доповнюють одна одну. Сильний попит українських споживачів на польські сири допомагає підтримувати стабільні ціни на молоко в Польщі. Вона закликала до прямих інвестицій у переробні підприємства в Україні — це допоможе узгодити стандарти та захистити ринки від торговельних конфліктів.

2. Подвійна природа українського сільського господарства та виклик агрохолдингів

Важливою частиною дискусії стала оцінка аграрного потенціалу України на основі досліджень.

Д-р Віталій Крупін підкреслив, що розгляд українського сільського господарства як єдиного однорідного блоку є фундаментальною помилкою. Він вказав на чіткий поділ. З одного боку, існує фермерський сектор, що складається майже з 4 мільйонів дрібних сімейних господарств, філософія діяльності яких близька до європейської моделі. З іншого боку, на ринку України домінує корпоративний сектор, що складається приблизно з 100 потужних агрохолдингів. Десять найбільших із цих агрохолдингів контролюють понад 2,5 мільйона гектарів землі, ведучи масштабне, орієнтоване на експорт монокультурне виробництво. За словами спікерів, ці великі корпорації мають несправедливу цінову перевагу, частково через прогалини у дотриманні суворих екологічних і санітарних стандартів, а також через використання інтенсивних хімічних засобів, які не були б прийнятними в Європейському Союзі. **Анджей Гантнер** розвинув цю думку, зазначивши, що агрохолдинги здатні різко знижувати одиничні витрати виробництва завдяки величезному масштабові своєї діяльності. Україна також має одні

з найкращих чорноземів у світі, тоді як бідніші ґрунти Польщі змушують польських фермерів використовувати значно більше добрив, що різко підвищує виробничі витрати. Вплив українського імпорту на польські фермерські господарства вже чітко помітний. **Вітольд Богута** зазначив, що дешевий імпорт змушує до болісних змін. Він навів приклад виробників малини, які через заморожений імпорт зі Сходу змушені переходити на дорожче тепличне вирощування. Він також висловив серйозні занепокоєння щодо ринку лохини, оскільки вона дозріває в обох країнах одночасно, що створює ризик витіснення польських виробників із західних ринків. Українська сторона, однак, зазначила, що ця картина потребує певного уточнення. **Олександра Авраменко** наголосила, що приблизно 75 відсотків сільськогосподарських земель України фактично перебувають у власності малих і середніх підприємств, а не виключно великих агрохолдингів. Вона також зазначила, що деякі великі суб'єкти, завдяки співпраці з європейськими фінансовими та інвестиційними установами, були серед перших в Україні, хто впроваджував європейські стандарти виробництва, а згодом передавали свої знання та ресурси меншим виробникам.

3. Рівні умови конкуренції та перспективи на глобальних ринках

Польська сторона наголосила на необхідності збереження рівних умов конкуренції. **Анджей Гантнер** зазначив, що польські виробники протягом багатьох років несуть значні витрати, пов'язані з дотриманням суворих європейських стандартів щодо якості, безпеки харчових продуктів, маркування, охорони довкілля та добробуту тварин, що має суттєвий вплив на прибутковість кожного сектору. Було висунуто вимогу, щоб українська продукція підпадала під ті самі правила, без жодного преференційного ставлення. **Микола Горбачов** захистив принцип вільної конкуренції та зазначив, що в кінцевому підсумку споживачі отримують від цього вигоду завдяки товарам вищої якості та нижчим цінам. Він також висловив упевненість, що українські виробники здатні відповідати всім вимогам ЄС. Він звернув увагу на необхідність глибшої інтеграції ринку кукурудзи України з європейськими фінансовими інструментами та біржею Euronext. На його думку, це допоможе стабілізувати європейський ринок і зробить переробників менш залежними від коливань у Сполучених Штатах, звідки Європа досі імпортує мільйони тонн сировини. **Павло Мартишев** запропонував більш раціональний погляд на торговельні потоки. Він пояснив, що, відповідно до досліджень, торгівля між країнами базується на взаємодоповнюваності. Україна закуповує у Польщі значні обсяги продукції, такої як молочні продукти, олія та шрот. Важливо, що головна стратегічна мета України полягає не в насиченні ринку ЄС своєю продукцією, а в спрямуванні своїх природних конкурентних переваг у зернових, олій та продукції птахівництва на високорентабельні ринки Близького Сходу та

Африки. Також він зауважив, що проведені дослідження підтвердили, що український імпортер не мав ознак цінового демпінгу, а ціни на пшеницю в Польщі змінювалися відповідно до глобальних товарних ринків. Обидві сторони вказали на потенціал співпраці у спільному освоєнні ринків за межами Європи.

4. Діалог, довіра та протидія популізму

Окремою темою дебатів стала необхідність постійного діалогу між польським і українським агропродовольчими секторами. **Олександра Авраменко** зазначила, що обом сторонам бракує регулярної конструктивної комунікації, яка дозволила б швидше реагувати на напруження та відокремлювати реальні проблеми від політичних спрощень. **Єлизавета Святківська** додала, що найбільшими загрозами для процесу інтеграції є брак інформації, міфи та популізм, які по обидва боки кордону ускладнюють раціональну оцінку ситуації. Польські учасники також визнали цю проблему. **Анджей Гантнер** наголосив на слабкій комунікації з боку ЄС, що створює невизначеність. **Вітольд Богута**, своєю чергою, підкреслив, що багато ключових рішень щодо вступу України та майбутнього спільної аграрної політики ухвалюватимуться не лише у Варшаві та Києві, а насамперед на рівні Європейської Комісії. Отже, прозорість цього процесу буде критично важливою для зниження соціальної напруги. **Д-р Крупін** додав важливу аналітичну перспективу, зазначивши, що частина непорозумінь виникає через сприйняття українського сільського господарства як єдиної, однорідної категорії. На його думку, більш точна дискусія повинна розрізняти різні типи аграрних виробників, оскільки лише в такому разі політики зможуть уникнути спрощених наративів і розробити рішення, що враховують реальні ризики, а не політично підсилені страхи.

5. Основні висновки та рекомендації за результатами дебатів

Процес інтеграції України до рамок єдиного європейського ринку потребує великої обережності та чітких правових регулювань. Під час обговорення учасники сформулювали низку чітких рекомендацій і необхідних умов для забезпечення безпечного перебігу інтеграції для обох сторін:

1. **Повна і швидка гармонізація стандартів виробництва.** Це є абсолютною основою співпраці. Екологічні, якісні та санітарні стандарти повинні бути повністю узгоджені для всіх виробників, без винятків для великих українських агробізнесів, щоб запобігти недобросовісній ціновій конкуренції.

2. **Реформа Спільної аграрної політики (CAP).** Механізми підтримки мають бути переглянуті. Необхідно запровадити фінансові запобіжники, щоб субсидії захищали модель сімейного фермерства по обидва боки кордону, а не фінансували великі агрохолдинги.
3. **Посилення фермерського сектору України.** Підтримка малих і середніх індивідуальних фермерських господарств в Україні має розглядатися як окрема й ключова передумова для вступу. При розробці рішень політики ЄС не повинні ігнорувати надзвичайно важливу соціальну роль малих фермерських господарств, які забезпечують засоби існування для цілих сімей.
4. **Партнерство замість боротьби за споживача ЄС.** Польські та українські компанії повинні активно розвивати спільні переробні ініціативи. Поєднання технологічної бази Польщі з сировинною базою України дозволить успішно виходити на нові глобальні ринки разом і зменшити напруження на ринках ЄС.
5. **Використання передвступного фінансування.** Уряди та галузі вже зараз повинні шукати доступ до фондів ЄС, які стимулюють безпечні передвступні бізнес-контакти.

Усі учасники погодилися, що дискусія повинна базуватися виключно на достовірних, позбавлених емоцій даних. Усі внески стануть основою для комплексного звіту з оцінки впливу вступу України, який буде підготовлений спільно Warsaw Enterprise Institute та Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій.